



Beleids- en actieplan 2022 - 2025

Aanleiding en preambule

Buitens van Renkum is ontstaan in 2020 en bestaat uit betrokken inwoners met hart voor de Renkumse Landgoederen en Buitenplaatsen.

Wij beogen om via een participatieve aanpak te komen tot realisatie van de uitgangspunten, doelstellingen en acties uit de visie voor en op landgoederen en buitenplaatsen 'Glinsterend in het Groen', vastgesteld door de gemeenteraad van Renkum in januari 2018

Daarbij staat ons het volgende voor ogen:

1. Actief benutten van kansen om de gemeentelijke visie op onderdelen te realiseren. Het geven van gevraagd en ongevraagd advies hierover aan overheden en eigenaren.
2. Bevorderen van herstel, vernieuwing, onderhoud en beheer van Renkumse buitens op basis van de gemeentelijke visie met gebruikmaking van participatieve aanpak en in samenwerking met de eigenaren. Een eerste pilot in dit verband betreft gemeentelijk park Heidestein in Heelsum
3. Benutten van de mogelijkheden om bij deze aanpak samen te werken met, en gebruik te maken van kennis- en onderwijsinstellingen in de regio: WUR en Van Hall-Larenstein.
4. Opzetten en organiseren van een platform van vrijwilligersinitiatieven op het gebied van landschap, natuur en erfgoed om zo te komen tot samenwerking, draagvlak en daadkracht. Een belangrijk onderdeel daarvan vormen faciliteren en uitwisselen op het gebied van kennis, kunde en gereedschappen.
5. Samenwerking in regioverband onder meer via Gelders Arcadië en door middel van de organisatie van een 'Buitens-Sociëteit'

In dit plan van aanpak wordt beschreven hoe wij onze uitgangspunten en doelstellingen willen realiseren. Daarbij zullen we in 2022 stilstaan bij -en besluiten over- de wijze waarop we ons initiatief organisatorisch gaan vormgeven (stichting of vereniging)

Visie landgoederen en buitenplaatsen

De door de gemeenteraad van Renkum in 2018 vastgestelde visie 'Glinsterend in het Groen' benoemt de ambities voor twintig landgoederen en buitenplaatsen van Renkum.

Ook schetst het document een serie concrete verbeteringsvoorstellen voor de afzonderlijke landgoederen en buitenplaatsen.

De visie stelt dat de gemeente in eerste instantie zelf het initiatief neemt richting uitvoering. In het document wordt gepleit voor een duurzame participatiestructuur. Het eigenaarschap voor het landgoederenlandschap moet zo veel mogelijk in gezamenlijkheid worden opgepakt,

omdat eigenaren, inwoners, landgoedorganisaties en de gemeente de opgave om de waarden te borgen niet geheel op eigen kracht kunnen opnemen en uitvoeren.

Nu de gemeente geen initiatief neemt richting concretisering van de visie willen we als Buitens van Renkum projectgewijs uitvoering gaan geven aan de beleidsvoorstellen.

Ons staat daarbij een participatieve aanpak voorop omdat een dergelijke aanpak het lokaal eigenaarschap van de buitens benadrukt en bevordert en bijdraagt aan betrokkenheid en saamhorigheid.

Participatieve insteek - Platformfunctie

Als initiatiegroep vinden we het van belang dat herstel, ontwikkeling en vernieuwing van landgoederen en buitenplaatsen in de gemeente Renkum een proces is dat **van onder op** gestalte krijgt. En dat wil zeggen dat zowel bij de ontwikkeling van plannen als bij de uitvoering daarvan inwoners nadrukkelijk betrokken worden. Enerzijds door via bewonersbijeenkomsten plannen op te stellen die op draagvlak kunnen rekenen, anderzijds door inwoners maximaal te stimuleren en te faciliteren om zich als vrijwilliger in te zetten in herstel, onderhoud en beheer.

We laten ons daarbij leiden door de uitkomsten van het in 2015 door de WUR gepubliceerde onderzoeksrapport 'Renkumse Landgoederen, Vista's op participatie'.

We willen bij het ontwikkelen van deze aanpak nadrukkelijk de vele vrijwilligersinitiatieven betrekken die de gemeente Renkum reeds kent op het terrein van herstel, onderhoud en beheer van natuur en landschap(selementen).

Het inzetten van kennis, kunde en daadkracht van vrijwilligers kan in belangrijke mate bijdragen aan behoud en versterking van natuur- en cultuurhistorische waarden, en ook biodiversiteit en klimaatadaptatie zoals door de gemeenteraad met name vastgelegd in de landgoederenvisie 'Glinsterend in het Groen'.

Daarbij gaat het met name om het faciliteren, coördineren, bevordering van samenwerking (platform) en het verzorgen opleiding en training van, voor en door (groene) vrijwilligers.

Het ligt in onze bedoeling om deze aanpak in 2022 verder vorm te geven. Daarbij zullen wij de diverse groene vrijwilligersinitiatieven uitdrukkelijk betrekken om samen met hen organisatie en werkwijze te ontwikkelen. Het ligt in de rede dat wij daarbij ook Stichting Landschapsbeheer Gelderland betrekken.

Pilot herstel en vernieuwing landgoed-park Heidestein

Een van de in de beleidsvisie beschreven buitenplaatsen is het gemeentelijk eigendom Park Heidestein te Heelsum. In de visie is aangegeven dat ingrijpen in dit park urgent is. Het oude buiten is, gezien de slechte staat van onderhoud en beheer, bij uitstek geschikt om als pilot voor herstel en vernieuwing te dienen.

De enkele eeuwen terug op de glooiende heide gestichte buitenplaats is na de Tweede Wereldoorlog in gemeentelijk eigendom gekomen. Delen van het bezit zijn bebouwd geraakt. In het park zijn een kinderboerderij, een moestuin en enkele sportvoorzieningen opgenomen. De villa en aangrenzende tuin zijn in particuliere handen gebleven. Bij de koop, aan het einde van de jaren 20 in de vorige eeuw, is het vrije uitzicht vanuit het huis over het Heelsums beekdal gewaarborgd.

Aanpak

Algemeen

Zoals al vermeld gaan we uit van een participatieve aanpak en dat betekent dat in elke fase/stap van het project de betrokkenheid en actieve inzet van (buurt)bewoners uitgangspunt is.

Daarnaast willen we in alle fasen van de pilot onze ervaringen met participatief herstel en ontwikkeling van Park Heidestein monitoren en beschrijven. Op die wijze kan de Pilot Heidestein fungeren als 'good practice' bij de toekomstige aanpak van andere buitens. Nadrukkelijk wordt verwogen om hierbij deskundigheid en inzet van externen (WUR, Van Hall Larenstein, Gelders Genootschap, SLG etc.) te betrekken.

De pilot zal tevens een aanzet kunnen geven voor de totstandkoming van een vrijwillige buitensbrigade welke zich bezighoudt met herstel, onderhoud en beheer van Renkumse landgoederen en buitenplaatsen.

Specifiek

Het pilotproject bestaat uit drie stappen: 1. ideeënschetsen, 2. Schetsontwerp, 3. landschapsonderzoek. Per stap onderscheiden we ruwweg de volgende werkzaamheden:

1. Ideeënschetsen

- Gestart wordt met een terreinbezoek. Wat zien we, wie gebruikt het en met welke burens hebben we van doen?
- Hierna volgt een beknopte landschapsanalyse. Hoe heeft het buiten zich ontwikkeld door de tijd, wat zien we terug van de oude aanleg en waar wringt de schoen in de huidige tijd?
- Ook worden gesprekken gevoerd met de gebruikers en burens van het park. Hoe beleven zij het park en wat zijn hun wensen voor de toekomst?
- Vervolgens wordt in uiteenlopende ideeënschetsen verbeeld welke kansen we zien voor het herstel en de vernieuwing van het park, zowel programmatische als ruimtelijk.
- De eerste stap sluit af met de presentatie van de schetsen en gesprekken daarover met de gebruikers, burens, vrijwilligers, omwonenden en de gemeente.
- Bezien wordt of op basis van de eerste ideeën al begonnen kan worden met enkele werkzaamheden in het veld.
- Ondertussen zal met inzet van de KNNV-afdeling via een zogenaamde Bioblitz de nul situatie ten aanzien van de biodiversiteit in Park Heidestein worden 'gemeten'. Door deze vervolgens na afronding van de pilot opnieuw te monitoren kan de beoogde bijdrage aan herstel van biodiversiteit 'ter plekke' in beeld worden gebracht

2. Schetsontwerp

- Aan de hand van de gesprekken met de diverse bij het park betrokken partijen wordt richting gekozen. Het concept schetsontwerp geeft inzicht in het toekomstige vormgeving en programmatische invulling van het park.
- Aansluitend volgen presentaties van - en gesprekken over het concept schetsontwerp met de gebruikers, burens, vrijwilligers, omwonenden en de gemeente.
- Met de revitalisatie in het vooruitzicht wordt opnieuw gezien welke werkzaamheden reeds in het park kunnen worden verricht.

3. Landschapson ontwerp

- In het concept integrale landschapson ontwerp worden de, mede hand van het op het schetsontwerp door betrokkenen geformuleerde commentaar, verschillende terreindelen en programmapunten tot een samenhangend revitalisatieplan aangesmeed.
- In presentaties aan - en gesprekken met de gebruikers, bure n, vrijwilligers, omwonenden en de gemeente wordt getoetst of het concept ontwerp aan de verwachtingen voldoet.
- Aan de hand van het laatste commentaar wordt het landschapson ontwerp definitief gemaakt.
- Budgetramingen voor het park en mogelijk ook voor de vernieuwing van de gebouwen maken inzichtelijk welke kosten met de revitalisatie gemoeid zijn.
- Afgestemd wordt welke revitalisatiewerkzaamheden aan het park en de gebouwen door vrijwilligers, deels door vrijwilligers en door professionals moeten worden uitgevoerd.

Rolverdeling en participatie

- Het landschapson ontwerp wordt opgesteld door een door Buitens van Renkum in het leven te roepen ontwerpteam.
- Dit team stemt elke stap af zowel met het de initiatiefgroep als met betrokken partijen zoals de vrijwilligers, gebruikers, directe bure n, omwonenden van het park en de gemeente. Het in samenspraak met deze partijen op te stellen landschapson ontwerp vormt de basis voor de revitalisatie van het park.
- Rond de kinderboerderij en moestuin is reeds een groep vrijwilligers actief. De inzet is om deze groep, wellicht aangevuld met nieuwe vrijwilligers, ook bij de herstel- en vernieuwingswerkzaamheden van de parkaanleg te betrekken.

Planning

- Met het project is herfst 2020 een aanvang gemaakt. Voor stap 1 is ruwweg een jaar uitgetrokken.
- De inzet is om begin 2023 het schetsontwerp gereed te hebben
- Voor het opstellen van het integrale landschapson ontwerp wordt 4 maanden Uitgangspunt is om medio 2024 het ontwerp gereed te hebben.

Kosten

Een budgetraming van het landschapson ontwerp (en eventueel het gebouwon ontwerp) geeft straks inzicht geven welke kosten met de herinrichting gepaard gaan. Naast het door de gemeente beschikbaar gestelde budget zet de stichting Buitens van Renkum i.o. in op uiteenlopende groene fondsen en op crowdfunding. De uitvoering van het plan zal ten dele door betrokken vrijwilligers worden verricht. Indien noodzakelijk zullen de verbeteringen aan het park gefaseerd worden uitgevoerd.

Afspraken over het duurzaam beheer van Park Heidestein en de in het terrein opgenomen voorzieningen maken onderdeel uit van de planvorming.

In de kostenraming is tevens een bedrag gereserveerd voor het ontwikkelen van de participatieve werkwijze en het opzetten van de ondersteuningsfunctie aan het gemeentebrede platform van groene vrijwilligersgroepen.

Buitens-Sociëteit

Het besef dat onze regio rijk bedeeld is met buitenplaatsen, landgoederen (ruim 100 in Gelders Arcadië, waarvan 20 in de gemeente Renkum) mag breder gaan leven. Daarom willen we een keer per jaar een *Buitens-Sociëteit* houden. Doel hiervan is om belangstellende inwoners van de gemeente Renkum op een ontspannen wijze voor het groene erfgoed te interesseren. Het idee is om op een aansprekende locatie (in een orangerie, ommuurde tuin of rond een folly) een lezing over de met de revitalisatie van de buitenplaatsen samenhangende thema's te organiseren.

Ook zijn er plannen om met de sociëteit naar inspirerende voorbeelden op excursie te gaan. Denk aan Landgoed Twickel, de buitenplaatsen in 's- Graveland, de landgoederen in de Achterhoek. Succesvolle groene projecten op het gebied van burgerparticipatie en duurzame voedselproductie staan eveneens op de agenda. Onderzocht wordt of de Buitensociëteit een initiatief binnen de gemeente Renkum blijft of dat we het idee naar de vijf gemeenten van Gelders Arcadië moeten verbreden.

Voorjaar 2022

Bestuur Stichting Buitens van Renkum